

**VARJOSSA VAI VALOSSA? KOTIMAISEN NOVELLIN ASEMASTA
KAUNOKIRJALLISUUDEN KENTÄLLÄ**

Kristiina Nurminen
Kandidaatintutkielma
Kirjoittaminen
Jyväskylän yliopiston
avoin yliopisto
Kevät 2019

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto
Tekijä Päivi Kristiina Nurminen	
Työn nimi Varjossa vai valossa? Kotimaisen novellin asemasta kaunokirjallisuuden kentällä	
Oppiaine Kirjoittaminen	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2019	Sivumäärä 20 + lähteet + 9 liitesivua
Tiivistelmä <p>Tutkielmani tarkoituksena on selvittää nykynovellin asemaa kotimaisen kaunokirjallisuuden kentällä. Lähestyn aihetta kirjoittamisen oppiaineen ja kirjoittajan näkökulmasta. Kirjallisuusinstituutio kulkee tutkielmassani punaisena lankana ja sitoo tutkielman sisällön yhteen, sillä kirjoittaja, kustantaja ja kirjasto ovat osa kirjallisuusinstituutiota, jossa kirjallisuutta luodaan, tuotetaan, jaetaan ja kulutetaan. Tarkastelen tutkimuskysymystä pääasiassa Helmet-kirjaston tilastojen avulla. Selvitän vuosien 2008-2017 tilastoista ilmestyneiden novellikokoelmien määrän ja suhteen muuhun kaunokirjallisuuteen ja jakautumisen kustantajittain sekä genreittäin. Käännösnovellikokoelmien ja kotimaisten novellikokoelmien suhde kertoo omalta osaltaan lajin asemasta kirjallisuuden kentällä.</p> <p>Tarkastelen lähdekirjallisuuden valossa novellistiikan historiaa Suomessa ja ulkomailla, sillä novellin nykyisen aseman ymmärtämiseksi on tärkeää hahmottaa lajin historiaa ja novellin kehittymistä itsenäiseksi kirjallisuuden lajiksi, jolla on omat taiteelliset tavoitteensa. Novellin määrittäminen on osoittautunut hyvin vaikeaksi tehtäväksi aivan lajin alkuvaiheista asti. Tutkin novelliteoreetikoiden määritelmiä novellin erityisistä piirteistä lähdekirjallisuuden avulla. Käsittelen novellien lukemista ja kirjoittamista kirjoittajan näkökulmasta, mutta kirjoittajan kannalta hyödyllistä tietoa on myös kustannusmaailman ja kirjallisen kentän tarkastelu ja novellin historiaan, rakenteeseen ja lajiteoriaan perehtyminen.</p> <p>Julkaistujen novellikokoelmien määrä näyttää 10 vuoden tarkastelujaksolla vakiintuneen tasolle, joka pysyttelee jokseenkin samoissa lukemissa vuodesta toiseen, mikä osoittaa, että novelli on yhä elinvoimainen laji. Novellikokoelmien kirjo paljastuu tilastojen valossa hyvin laajaksi ja laji uusiutuu uusien novellistien ja kokeilevien teosten kautta. Kun novellikokoelmia tarkastellaan taiteellisen laadun ja monipuolisuuden mittarilla, novelli osoittaa elinvoimaisuutensa hyvin selvästi. Novellin olemus määrittelyjä pakenevana lajina saattaa siten kääntyä sen eduksi, sillä muuntautumiskykyisenä novelli soveltuu helposti muuttuvaan kirjalliseen ilmastoon.</p>	
Asiasanat – Novellit, asema, kirjallisuusinstituutio, kirjoittaminen, julkaiseminen, kustantajat	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TAUSTA	2
2.1 Kirjallisuusinstituutio ja novellin asema	2
2.2 Lähdekirjallisuus ja aiempi novellitutkimus.....	3
2.3 Tutkimusmenetelmät ja aineistot	5
3 NOVELLI KIRJALLISUUDEN LAJINA	6
3.1 Novelli meillä ja muualla.....	6
3.2 Novellin teoriaa ja määrittelyä	9
3.3 Novellien lukemisesta ja kirjoittamisesta	10
4 TILASTOJA VUOSILTA 2008-2017	12
4.1 Kaunokirjallisuuden nimekemäärät Helmet-kirjastossa ja Kansalliskirjastossa.....	12
4.2 Kaunokirjallisuuden lajit	12
4.3 Novellitilastot kustantajittain ja kustannusalan murros	13
4.4 Julkaistujen novellien genre	16
4.5 Käännösnovellikokoelmien osuus.....	18
5 POHDINTA	19
Lähteet	21
Liitteet	24

1 JOHDANTO

Vuoden 2018 lopussa Helsingin Sanomien sivuilla oleva uutinen Eeva Turusen esikoiskirjapalkinnon voittaneesta novellikokoelmasta *Neiti U muistelee niin sanottua ihmissuhdehistoriaansa* kiinnitti huomiotani. Pitkästä aikaa kotimainen novelli nousi parrasvaloihin. Onko kyseessä satunnainen, varjosta esiin kurottuva tähti, vai onko kotimaisen novellistiikan syytä paistatella valokeilassa laajemminkin? Kiinnostukseni novellia kohtaan oli herännyt jo aiemmin Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston proosakurssilla. Novelliharjoitelmat olivat innostavia ja inspiroivia. Kun työssäni kirjastonhoitajana ja Tikkurilan kirjaston lukupiirin vetäjänä sain kuulla useiden lukupiirin jäsenten ilahtuneen kotimaisen novellin monipuolisuudesta ja korkeasta tasosta, päätin valita kandidaatintutkielmani aiheeksi juuri novellin. Aihetta pohtiessani tutkimuskysymys hahmottui muotoon miltä kotimaisen novellin asema kaunokirjallisuuden kentällä näyttää 2010-luvulla?

Novellin aseman määrittely on ajankohtaista. Kustannusalalla tapahtuva murros on pakottanut marginaalissa olevia kirjallisuuden lajeja, kuten runoutta ja esseitä, etsimään uusia tapoja selviytyä tilanteessa, jossa kustantajat keskittyvät julkaisuohjelmissaan myyntilukuja kasvattaviin kirjallisuuden lajeihin kuten romaaneihin, tietokirjallisuuteen ja oppikirjoihin. Mitä annettavaa novellilla voisi olla lukijoille aikana, jolloin kirjallisuuden lukeminen tutkimusten mukaan on selvästi vähentynyt? Tutkimukselle, joka tarkastelee kotimaisen novellin asemaa kaunokirjallisuuden kentällä kirjoittamisen näkökulmasta, tuntuu olevan tarvetta. Uusimmat novelleihin liittyvät tutkimukset on tehty kirjallisuustieteen oppiaineessa. Ne keskittyvät pääasiassa yhden kirjailijan novellistiikan tarkasteluun aiheen, motiivin tai teemojen osalta. Novellia kirjallisuuden lajina ei Suomessa sen sijaan ole juurikaan tutkittu.

Tutkielmassani keskityn kotimaisen, suomenkielisen novellin aseman selvittämiseen tilastotietojen ja kotimaisen sekä ulkomaisen lähdekirjallisuuden pohjalta. Tarkastelen novellia lajityyppinä, novellin teoriaa ja novellin kirjoittamisen haasteita kirjoittajan näkökulmasta laajemman kokonaiskuvan luomiseksi aiheesta. Toivon tutkimukseni päämäärän eli kotimaisen novellin aseman selvittämisen kirjallisuuden kentällä palvelevan kaikkia novellistiikasta kiinnostuneita, mutta erityisesti toivon havainnoistani olevan hyötyä kirjoittajille, jotka suunnittelevat novellikokoelmaa tai parhaillaan kirjoittavat sellaista.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA

2.1 Kirjallisuusinstituutio ja novellin asema

Kirjallisuus ei elä tyhjiössä, vaan se on sidoksissa ympäröivään kulttuuriin, yhteiskuntaan, aikaan ja paikkaan. Juhani Niemi (2000, 12) määrittelee kirjallisen elämän, jonka sisällä kirjallisuus sanataiteena tulee mahdolliseksi, kirjallisuusinstituutioksi. Kirjallisuusinstituutiosta käytetään myös termejä kirjallinen järjestelmä tai kenttä. Kirjallisuusinstituutio on kerroksellinen rakennelma, joka elää poliittisen ja kulttuuripoliittisen sateenvarjon alla yhtenä osainstituutiona muiden joukossa. Infrastrukturi, joka käsittää tekniset ja tuotannolliset välineet, joiden avulla kirjallisuus välitetään yleisölle, toimii yhtenä kerrostumana. Mentaliteetti on kerrostuma, joka kuvaa kulttuurisia syvärakenteita, joissa kirjallisuus syntyy tai kuolee, ja jossa se saa arvonsa. (Niemi 2000, 12-13.) Mentaliteettiin sisältyvät arvot ja arvostus vaikuttavat novellin asemaan kirjallisuuden kentällä esimerkiksi kirjallisuuskritiikin ja kirjallisuudesta käytävän keskustelun kautta. Arvostukset ja kirjallinen muoti vaikuttanevat myös siihen, minkälaista kirjallisuutta ylipäätään kirjoitetaan. Tänä päivänä kirjoitetaan hyvin erilaista kirjallisuutta kuin sata vuotta sitten.

Kirjallisuusinstituution muuntuvan tuotantotavan ja verkottuvan maailma vuoksi kirjallista järjestelmää on syytä tarkastella erilaisten funktioiden kautta, joita ovat teoksen luominen, esivalinta, toimittaminen, oikoluenta, valmistus, julkaiseminen, markkinointi, valinta ja arvottaminen sekä informaation haku ja arkistointi (Niemi 2000, 13-15). Novellin aseman selvittämiseksi kirjallisuuden kentällä keskityn tutkielmassani julkaisemiseen ja luomiseen liittyviin funktioihin. Kustantajat ja kustannustoimittajat ovat kirjallisuusinstituutiossa portinvartijoita, joilla on valta hyväksyä tai hylätä käsikirjoitukset. Julkaistujen novellikokoelmien määrä kertoo lajin elinvoimaisuudesta.

Kirjailija ei voi toimia erillään kirjallisuusinstituutiosta, vaan hän on kytköksissä siihen monin eri tavoin. Elina Jokisen (2013, 159) mukaan kirjailijaksi voi kutsua itseään subjektiivisesti itsensä sellaiseksi kokeva henkilö, mutta ammattinimikkeen käyttöä on käytännössä säädellyt kirjallisuusinstituution hyväksyntä ja erityisesti kuuluminen Kirjailijaliittoon. Kirjailijan ja

kirjoittavien ihmisten työ on muuttunut tietoverkkojen ja uuden median myötä ja epäilemättä se tulee vielä tulevaisuudessa muuttumaan lisää, joten kirjailijuuden määrittäminen ja kirjailijan suhde kirjallisuusinstituutioon tulevat ehkä muodostumaan yhä enemmän tulkinnanvaraisiksi. (Jokinen 2013, 159.)

Kielitoimiston sanakirja määrittelee käsitteen *asema* yhdeksi mahdolliseksi merkitykseksi paikan arvoasteikossa tai yhteiskunnassa ja toisaalta myös tilaksi tai tilanteeksi (Kielitoimiston sanakirja 2012, 64). Kumpikin merkitys yhdessä kuvaa hyvin sitä, mitä tarkoitan novellin asemalla tässä tutkimuksessa. Arvoasteikossa asema vertautuu aina johonkin toiseen, on suhteessa toiseen tai muihin. Tässä tutkimuksessa tarkastelen novellin asemaa kaunokirjallisuuden kentällä, jolloin novelli vertautuu muihin kaunokirjallisuuden lajeihin kuten romaaniin, runoon ja näytelmään.

2.2 Lähdekirjallisuus ja aiempi novellitutkimus

Tutkimuksen kehikkona olevaa kirjallisuusinstituutiota valottaa Juhani Niemen (1991) *Kirjallisuus instituutiona. Johdatus sosiologiseen kirjallisuudentutkimukseen*. Perusteosta täydentää Niemen (2000) *Kirjallinen elämä. Kirjallisuuden yhteiskuntasuhteiden kartoitusta*. Niemi tarkastelee kirjallisia teoksia laajasta kirjallisuussosiologisesta näkökulmasta, jossa teos on olemassa vasta sitten, kun kirjallisuuden kentällä toimivat portinvartijat ovat sen huomioineet. Niemen teosten rinnalle on hyödyllistä nostaa uudempia teoksia, joissa on huomioitu kirjallisuuden kentällä viimeisen vuosikymmenen aikana tapahtuneita muutoksia. Suomen kirjallisuuden ja yhteiskunnan suhteita sekä kirjallisuusinstituutiota käsitellään monipuolisesti Hallilan ym. (2013) toimittamassa kokoomateoksessa *Suomen nykykirjallisuus 2. Kirjallinen elämä ja yhteiskunta*. Jussi Ojajärven, Erkki Seväsen ja Liisa Steinbyn (2018) toimittamassa *Kirjallisuus nykykapitalismissa. Suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin näkökulma* puolestaan tarkastellaan yhteiskunnan markkinallistumista, globalisaatiota ja niiden vaikutusta kirjallisuusinstituutioon.

Suomenkielistä teoriakirjallisuutta novelleista löytyy niukasti. Liljan *Novellin teoriasta ja tulkinnasta* on ilmestynyt vuonna 1985. Polkusen & Tarkan *Novelli ja tulkinta* puolestaan vuonna 1974. Matti Pajuniemen haku- ja tietoteokset *Novelliopas 1: kotimaista lyhytproosaa* ja *Novelliopas 2: ulkomaista lyhytproosaa* ovat ilmestyneet vuosina 2005 ja 2006. Pajuniemen

novellioppaisiin sisältyy katsaus novellin historiaan Suomen kirjallisuudessa ja maailmankirjallisuudessa. Suomenkielisen teoriakirjallisuuden vähyys vahvistaa osaltaan käsitystä siitä, että kotimainen novelli elää marginaalissa.

Charles E. May on tehnyt novellitutkimusta jo 1970-luvulta lähtien. Teoksessaan *The Short Story: The Reality of Artifice* May (2002) tarkastelee novellin historiaa Boccacciosta nykypäiviin. Novellistiikkaa on tutkinut myös Kentin yliopiston kirjallisuuden opettaja Paul March-Russell. Hänen teoksistaan tämän tutkielman aihepiirin tarkasteluun tuo lisävaloa *The short story: an introduction* (2009), joka on johdatus novellilajiin painotuksena lajin monenkirjaisuus.

Iso-Britanniassa toteutettiin vuosina 2002-2003 kaksivaiheinen tutkimusprojekti brittiläisestä novellistiikasta. Tutkimuksen tuloksena syntynyt raportti, *The short story in the UK* (2004), on vapaasti luettavissa internetissä. Hankkeen toteuttivat Book Marketing Limited ja Jenny Brown Associates toimeksiantajinaan Englannin ja Skotlannin taidetoimikunnat. Tutkimus liittyi *Save Our Short Story* –kampanjaan, jonka alullepanijoina olivat Newcastle upon Tynen kirjailijat, toimittajat ja kustantajat. Tutkijat Jenny Brown, Moira Forsyth ja Philippa Johnston selvittivät novellien julkaisemiseen ja myyntiin sekä yleisten kirjastojen lainaukseen liittyviä seikkoja. Toisen osan tutkimusta muodostaa lukija- ja kuluttajatutkimus. Tutkimusmenetelmänä käytettiin haastattelua ja neljän novellikokoelman julkaisemiseen, markkinointiin ja myyntiin liittyvää selvitystä. Tutkimus on jo 15 vuotta vanha ja se on luonteeltaan lähinnä markkinatutkimus, mutta se tarjoaa silti kiinnostavaa vertailuaineistoa omalle tutkielmalleni.

Novellin teoriaa ja historiaa 1980-luvulta alkaen on tutkinut myös kirjallisuuden professori Valerie Shaw (1983), jonka teos *The short story: a critical introduction* täydentää lähdekirjallisuutta erityisesti novellin teorian osalta. Uusimman katsauksen novelliin kirjallisuuden lajina tarjoaa Viorica Pâtean (2012) toimittama artikkelikokoelma *Short story theories: a twenty-first-century perspective*, jossa erityisesti Charles E. Mayn artikkeli *The American short story in the twenty-first century* on tutkielmani aihetta valaiseva.

2.3 Tutkimusmenetelmät ja aineistot

Pyrin vastaamaan pääosin tilastojen avulla tutkimuskysymykseen novellin asemasta kaunokirjallisuuden kentällä 2010-luvulla. Mahdollisten kehityslinjojen havaitsemiseksi kymmenen vuoden tarkastelujakso on tarpeellinen, joten mukana ovat myös vuodet 2008 ja 2009. Julkaistujen novellikokoelmien määrä suhteessa muuhun julkaistuun kaunokirjallisuuteen kertoo lajin elinvoimaisuudesta. Analysoiminen genreittäin paljastaa kuinka laajasti eri kirjallisuuden genret ovat edustettuina novellikokoelmissa. Novellin aseman määrittämiseksi yhdistän tilastoanalyysin tuloksia lähdekirjallisuudessa esitettyihin, novellia koskeviin historiallisiin ja teoreettisiin käsityksiin. Kirjallisuusinstituutio on tutkielmani punainen lanka, joka sitoo käsiteltäviä osa-alueita yhteen. Tutkielmani tilastot koskevat vain painettua aineistoa, sillä toistaiseksi todennäköisesti lähes kaikki e-kirjoina ilmestyvät nimekkeet ilmestyvät myös painettuna, kun taas painettuna ilmestyneistä nimekkeistä ilmestyy e-kirjoina vain hyvin pieni osa. Esittelen tilastojen kokoamista tarkemmin kunkin tilaston yhteydessä.

Helmet-kirjaston kaunokirjallisuuskokoelman kattavuuden selvittämiseksi vertaan Helmet-kirjaston ja Kansalliskirjaston tilastoja vuosina 2008-2017 ilmestyneestä kaunokirjallisuudesta. Helmet-kirjaston kokoelma tarkoittaa käytännössä lähellä 100 % hankintaa kotimaisten kustantajien kirjastokäyttöön soveltuvasta kaunokirjallisuudesta. Omakustanteina tai niihin verrattavina palvelukustanteina ilmestyneet teokset eivät kuulu kattavan hankinnan piiriin. Omakustanteita hankitaan niissä rajoissa kuin se kirjaston kokoelmapolitiikan osalta on mahdollista. Helmet-kirjaston tilastojen tulkinnassa on huomioitava myös se, että vanhempia nimekkeitä on voitu poistaa, joten vertailu teoksia kattavasti säilyttävän Kansalliskirjaston tilastoon antaa nimekkeiden kokonaismäärästä tarkemman kuvan.

Tutkielmani aineistona ovat myös kustantajien verkkosivut, joilta löytyy alan uusin tieto. Nykynovellin asemasta ja novellikokoelmien kehityksestä kirjallisuuden lajina kertovat kirjallisuuskritiikit, joista tämän tutkielman kannalta kiinnostavimmat löytyvät verkkolehti *Kiiltomadosta*. Kiiltomato on kirjallisuuskritiikkiin erikoistunut verkkolehti, jonka kustantajana on Lukukeskus. Novellien kirjoittamisen teoriaa ja käytäntöä sekä kirjailijan työtä esittelevä Robert Grahamin kokoama teos *How to write a short story (and think about it)* (2017) on ollut hyödyksi luvussa *Novellien lukemisesta ja kirjoittamisesta*.

3 NOVELLI KIRJALLISUUDEN LAJINA

3.1 Novelli meillä ja muualla

Novellin, sellaisena kuin sen tänään tunnemme, sanotaan syntyneen 1800-luvulla, mutta sen juuret ovat kaukana kirjallisuuden historiassa, suullisen tarinankerronnan perinteessä ja myyteissä. (May 2002, 1; Lilja 1985, 5.) Tarinan alalajeja ovat paraabeli, faabeli, luomismyytit, kansansatu ja taidesatu (March-Russell 2009, 2). Toreilla kuulijoita kerännyt tarinankertoja säilyi kehyskertomuksissa, kuten Boccaccion *Decameronessa* (Lilja 1985, 5). Boccaccion malli oli vuosisatojen ajan esikuvana novellille, jolle on tyypillistä kronologisesti etenevä kerronta, loppua kohden kärjistyvät tapahtumat ja yllättävä, mutta perusteltu loppuratkaisu. (Lilja 1985, 6.) Boccaccion ansiot novellitaiteen edistäjänä liittyvät uuden esitystavan, suorasanaisen kerronnan vakiinnuttamiseen, kertomuksia hallinneen vertauskuvallisuuden hylkäämiseen (Vartiainen 2009, 183) sekä koomisen ja vakavan tyylin sekoittamiseen ja kansankielen tuomiseen kirjallisuuteen (March-Russell 2009, 6).

Tsehov ja anglosaksinen short story mursivat klassisen novellin tavan rakentaa kertomus. Tsehovilainen psykologinen realismi vaikutti anglosaksiseen short storyyn esittämällä ”viipaleen elämää”. Tapahtumia ei myöskään enää välttämättä kerrottu kronologisesti. (Lilja 1985, 6.) Varhaisin viittaus anglosaksiseen ”short storyyn” on vuodelta 1877, jolloin Anthony Trollope mainitsi termin elämäkerrassaan tarkoittaen viittauksellaan yksinkertaisesti lyhyempää proosaa kuin mitä hän tapasi yleensä kirjoittaa. Termi short story tuli käyttöön vähitellen. Useat kirjailijat käyttivät pitkään sanoja tale ja short story tekemättä eroa niiden merkityksen välillä. Henry James esimerkiksi käytti short storyn sijaan ranskalaisia termejä nouvelle ja conte. (March-Russell 2009, 1–2.) Ranskan conte on Boccaccion novellin perillinen, vauhdikas ja yllättäviä juonenkäänteitä sisältävä anekdoottinovelli. Guy de Maupassant oli juoninovellin taituri, suoran kerronnan ja suljetun muodon mestari, kun taas Anton Tsehov oli epäsuoran ja avoimen muodon taitaja ja esikuva. (Lilja 1985, 9.) Ranskalaiset kirjailijat muuttivat novellin juonirakennetta siirtyessään tapahtumien ulkoisesta kuvauksesta henkilöhahmojen sisäiseen kuvaukseen. Kerronnan painopiste siirtyi kuvaamaan henkilöhahmojen reaktioita tapahtumiin. Samalla esiin piirtyi perustavaa laatua olevia eksistentiaalisia konflikteja kokeva henkilöhahmo. (May 2002, 5.)

Suomen kielen novelli tulee italian kielen novella -sanasta, joka viittaa uutiseen. Ensimmäiset suomenkieliset novellit syntyivät 1820-luvulla, mutta varsinainen läpimurto tapahtui 1840-luvulla ja sillä oli yhteys lehdistön syntyyn, erityisesti Suomettaren ja Kanavaan. Myöhemmin, 1900-luvun alusta alkaen populaarissa ajanvietelehdistössä julkaistiin novelleja runojen ja pakinoiden ohella, mutta niissä kirjallisuus viihteellistyi. (Pajuniemi 2005, 9–14.) Novelleja julkaisevista viihdelehdistä *Nyyrikki* lienee vanhimpia Suomessa yhä toimivia lehtiä, sillä lehden ensimmäinen numero on ilmestynyt jo vuonna 1904. Lehteä julkaisee nykyisin Oulussa sijaitseva Kolmiokirja.

Suomessa novellin taiteelliset tavoitteet hävisivät kansallisen herätyksen ja kansanvalituksen aatteille 1880-luvulle asti (Pajuniemi 2005, 12). Suomen kirjallisessa elämässä vaikutti tuolloin vahvasti vanhasuomalainen ajattelutapa, joka oli yhteydessä kasvatuksellisiin ja kansanvalistuksellisiin normeihin, Erkki Sevänen (1998, 280) huomauttaa Tiirakariin (1996) viitaten. Kun painetun kirjallisuuden määrä kasvoi ja romaani alkoi vallata markkinoita, myös novelleille asetetut vaatimukset kasvoivat. Juhani Ahon *Lastut*, joissa näkyi hänen esikuvansa Ivan Turgenevin vaikutus, synnyttivät Suomessa kokonaisen koulukunnan. (Pajuniemi 2005, 12.) Seuraavien vuosikymmenien aikana novelleja kirjoittivat monet taitavat kirjailijat kuten esimerkiksi Minna Canth, Teuvo Pakkala, Pentti Haanpää, Maria Jotuni, Veikko Huovinen, Veijo Meri, Hannu Salama, Antti Hyry, Eeva Kilpi ja Matti Joenpolvi. He nostivat novellien arvostusta ja heidän novellistiikkansa on edelleenkin huipputasoa. (Pajuniemi 2005, 14–15; Turunen & Kirstinä 2013, 79.)

Amerikkalaisessa novellitaiteessa on Mayn (2012, 300) mukaan huippukausia, jolloin yksittäiset novellistit nostivat lajin parrasvaloihin romaanin varjosta. Yksi heistä oli Raymond Carver, joka yhdessä muun muassa Bobbie Ann Masonin, Ann Beattien, Jayne Ann Philipsin ja Richard Fordin kanssa nosti lajin uuteen renessanssiin 1980-luvulla. Carver tuli tunnetuksi novellin ns. “likaisen koulukunnan” perustajana. Hän oli tiiviin, iskevän tyylin mestari. (May 2012, 300.) Suomessa novellin ympärillä syntyi samankaltainen ilmiö samalla vuosikymmenellä, mikä saa pohtimaan käänöskirjallisuuden vaikutusta Suomessa. Ann Beattietä lukuun ottamatta Mayn mainitsemien kirjailijoiden novelleja on suomennettu.

Peräti kolme novellikokoelmaa sai 1980-luvulla J.H. Erkon palkinnon: Joni Skiftesvikin *Puhalluskukka ja taivaankorjaaja* (1983), Rosa Liksomien *Yhden yön pysäkki* (1985) ja Juha Seppälän *Torni* (1986). Leena Krohn, Raija Siekkinen, Olli Jalonen ja Eeva Tikka olivat

aloittaneet uransa 1970-luvun puolella, mutta vaikuttivat vahvasti myös 1980-luvulla. (Pajuniemi 2005, 15.) Novellistiikan uudet tuulet näkyivät myös lajia kuvaavassa kielenkäytössä. Leena Krohnin kertomukset olivat “muotokuvia” tai “papereita”, “silmäyksiä paradoksien arkistoon” tai kirjailija jätti ne ilman lajimäärittelyä. Kokoelmia alettiin ryhmitellä eri tavoin, kuten Rosa Liksom teoksessaan *Tyhjän tien paratiisit*, jossa osastot *Kotimaa*, *Talous ja Ulkomaat* viittaavat novelli -sanan italiankieliseen kantamuotoon uutinen. Liksomin käsissä novelli muotoutui lyhytproosaksi, jota rikastaa puhekieli ja erityisesti pohjoisen murre. Muodon kokeilu jatkui 2000-luvulle tultaessa. Novellistiikkaan ilmestyi uusia piirteitä ja niitä värittivät esimerkiksi scifi, fantasia ja surrealismi. (Turunen & Kirstinä 2013, 79–83.)

Uusimpien suomalaisten novellikokoelmien rakenteissa voi havaita sarjallisuutta, mutta myös pyrkimystä siitä pois (Kirstinä & Turunen 2013, 80). Hannele Puhtimäki (2018, Kiiltomato) kirjoittaa Eeva Turusen teoksen *Neiti U muistelee niin sanottua ihmissuhdehistoriaansa* kritiikissään seuraavasti: “Siinä vaihtelevat äärimmäisen täyteen ahdetut proosaosuudet ilmavampien proosarunomaisten tekstien kanssa. Teosta voi lukea erillisinä novelleina tai kuin episodiromaanina”. Harry Salmenniemen *Uraanilamppu ja muita novelleja* –teoksessa (2017) intertekstuaalisuus ja kokeellisuus puolestaan tunnustelevat novellia lajityyppinä. Paavo Kässi (Kiiltomato 2017) mainitsee osuvasti: “Muunnellessaan vanhoja suomalaisia novelleja sekä tieteellisiä artikkeleita omanlaisikseen hän asettuu selkeästi dialogiin suomalaisen novelli- ja proosakirjallisuuden historian kanssa”. Kokoelman niminovelli viittaa Juhani Ahon klassikkoon *Siihen aikaan, kun isä lampun osti*. Artemis Kellosaari maalaillee Jaakko Yli-Juonikkaan *Yö on viisain* –novellikokoelman olevan “kuin Rubikin kuutio helvetistä”, jonka kerrontatekniikkaa voi kutsua kellopelitekniikaksi. Erilliset kertomukset tapahtuvat osittain samanaikaisesti jakaen saman maailman, limittyen ja muodostaen “vääjäämättömän kellonkoneiston hahmojensa tai tapahtumien kautta”. (Kellosaari 2019, Kiiltomato.) Jos kotimaista novellia tarkastellaan lajin uudistumisen ja elinvoimaisuuden kannalta, sen tilanne on hyvä. Lajin ei voi sanoa elävän romaanin varjossa. Novelli voikin olla kirjoittajalle pitkää proosaa helpompi koelaboratorio uusille kokeiluille. (Turunen & Kirstinä 2013, 81.)

Shaw (1983, 3) huomauttaa, että novellin lajityypin ymmärtämiseksi on olennaisen tärkeää tehdä ero novellin ja romaanin välillä, vaikka ne molemmat kuuluvat epiikkaan, sillä lajeilla on erilaiset taiteelliset tavoitteet. Novellin ja romaanin kuuluminen samaan lajiin lienee syynä myös siihen, että novellia ja romaania ei useimmiten erotella tilastoissa. Kotimaisen novellistiikan tarkastelu historian valossa osoittaa, että ”siihen aikaan kun isä lampun osti”,

kirjoitettiin jo hyvin korkeatasoisia novelleja, jotka yhä edelleenkin inspiroivat uusia kirjailijasukupolvia.

3.2 Novellin teoriaa ja määrittelyä

Novelliteoreetikot ovat jokseenkin yksimielisiä siitä, että novellin määrittelemisen on vaikeata. Valerie Shawn (1983, 20–21) mielestä se on jopa mahdotonta. Novellin lukuisille määritelmille on yhteistä ainakin se, että novelli kuvataan lyhyeksi, tiiviiksi muodoksi (Pajuniemi 2005, 9; Tarkka 1969, 6). Novellin pituudesta ollaankin sitten jo eri mieltä. Raja novellin ja romaanin välillä ei aina ole ehdottoman tarkka. Pajuniemi (2005, 9–10) huomauttaa, että kirjailija voi kutsua romaaniksi teosta, jonka luvut voisivat yhtä hyvin olla novelleja. Liljan (1984, 13) mukaan novelli ei ole aritmeettisesti määriteltävissä, vaan sitä voisi luonnehtia yksinkertaisesti romaania lyhyemmäksi lajiksi.

Novellin määritelmää voi etsiä sen luonteenomaisista piirteistä ja rakenteesta. Goethen teorian mukaan novelli on ennen kuulumaton tapaus, joka tapahtuu, eli novelli kuvaa jotakin yllätyksellistä, mielikuvituksellista ja usein yhtä tiettyä tapausta (Lilja 1985, 14). Novelli kietoutuu usein yhden konfliktin varaan ja tyytyy pieneen henkilögalleriaan. Se ei pyri kuvaamaan tyhjentävästi elämänkohtaloita. Novellissa on yleensä enemmän draamallisuutta kuin romaanissa. (Lilja 1985, 15). Saksalainen Ludvig Tieck katsoi novellin useimmiten kuvaavan jotakin outoa, yllättävää ja epätavallista tapahtumaa tai anekdoottia ja siinä täytyi olla selvä, vaikuttava käännekohta. Käännekohta, antiikin tragedioiden peripetia, löytyykin novellin rakenteesta hyvin usein ja se lähentää novellia draamaan. (Lilja 1985, 16–17.) Paul von Heysen (1871) teorian mukaan novellin tulisi esittää merkittävä ihmiskohtalo, emotionaalinen, intellektuaalinen tai moraalinen konflikti ja lukijalle pitäisi tapauksen avulla paljastua inhimillisen luonteen uusi aspekti. Heysen haukkateorian mukaan kirjoittajan olisi kysyttävä itseltään, missä on hänen kertomuksensa haukka, mikä erottaa hänen novellinsa kaikista muista novelleista ja kyettävä tiivistämään novellin sisältö muutamiin sanoihin. Teoria viittaa Boccaccion *Haukka* –novelliin. (Lilja 1985, 19–20.)

March-Russell vertaa novellia mustaan aukkoon, joka ei ole nähtävissä, mutta joka on tunnistettavissa heijastusvaikutuksensa ansiosta. Novelli toimii ikään kuin katalysaattorina sitä ympäröivään “tähdistöön” (March-Russell 2009, ix.) Mustat aukot vetävät ainetta puoleensa,

kuten novellikin vetää itseensä piirteitä ympärillään olevista lajeista. Novelli ei ole pysähtynyt muoto, jonka rakennepiirteet voisi täsmällisesti määritellä (Tarkka 1969, 6). Pekka Tarkan luonnehdinta novellista on ajankohtaisempi kuin koskaan, sillä nykynovelli osoittaa pystyvänsä taipumaan moniin muotoihin. Se leikkii kielellä ja lähenee proosarunoa, käyttää hyväkseen sarjallisuutta ja asettuu ilakoivasti poikkiteloin kotimaisen proosan kentällä.

3.3 Novellien lukemisesta ja kirjoittamisesta

Novellin kirjoittaja ei pääse helpolla. Novellikokoelmaa varten hänen on luotava monin verroin enemmän kiinnostavia henkilöihahmoja kuin romaanikirjailijan. Novellin miljöö ja juoni on kehiteltävä jokaista tarinaa varten uudestaan. Novellin tiivis ilmaisu vaatii tarkkaavaisuutta. Kirjoittajan on punnittava käyttämiään sanoja ja lauseita huolellisesti, jotta ne palvelevat novellin teemaa ja aihetta. Kirjoittajan on pystyttävä pitämään lukija otteessaan koko teoksen ajan. Mayn mukaan yksi ratkaisu lukijan kiinnostuksen ylläpitämiseksi on sarjallisuus. Lukijan kannalta on usein ilahduttavaa, jos sama hahmo astuu yllättäen esiin novellikokoelman uusissa tarinoissa tai lukija kohtaa aiemmista novelleista tuttuja tapahtumapaikkoja. Lukija saattaa jopa kokea hahmot todellisiksi, eläviksi myös fiktion ulkopuolella. (May 2012, 315.) Lukijan kannalta romaanin etu novelliin verrattuna on se, että henkilöihahmot, joihin lukija tutustuu, ovat romaanissa lukijan seurana pitempään kuin novellissa. Lukija voi ystävystyä henkilöihahmojen kanssa. Kun romaanin lukija tulee luvun loppuun, kirjailija kouruttaa häntä jatkamaan seuraavaan lukuun, mutta novelli sen sijaan päättyy ja lukijan kiinnostus on herätettävä uudelleen seuraavassa novellissa. Novelli haastaa lukijan ja vaatii myös häneltä tarkkaavaisuutta. (May 2012, 299-304).

Novellissa on hyvä mennä suoraan asiaan. Novellin tiiviistä muodosta johtuen kirjoittaja ei voi pysähtyä ihastelemaan polun varrella kasvavia päivänkakkaroita loputtomiin. Hän ei voi jäädä ihmettelemään puunrungolla olevaa, kaunista sammalta kuin hetkeksi, mainitsee Shaw (1983, 48) lainaten H. G. Wellsin (1911) kuvausta novellin kirjoittamisesta. Novellin kirjoittaja voi pysäyttää ajan virran ja kuvata kriisiä, jonka jälkeen henkilöihahmon elämässä mikään ei ole enää ennallaan. Kirjoittaja voi kuvata elämän tylsää ja arkista kulkua, mutta hänen on tarkasti rajattava ja valittava näkymä ja havainnot, joiden tarkasteluun hän kutsuu lukijan mukaan (Shaw 1983, 47).

Novellin kirjoittajan täytyy näyttää enemmän kuin hän kertoo, vihjata enemmän kuin selittää. Hänen tulee tarjota näkymiä, jotka jo itsessään selittävät tarinaa, henkilöhahmojen toiveita, pyrkimyksiä ja motiiveja. Tsehovin mukaan novellissa on parempi sanoa liian vähän kuin liian paljon. (Shaw 1983, 47.) Lukijalle on annettava aktiivinen osallistujan rooli, enemmän kuin passiivisen tarkkailijan rooli. Yksi novellistiikan keskeisiä kehittäjiä ja teoreetikkoja oli Edgar Allan Poe, jonka kuuluisan lausunnon mukaan novellin tuli olla niin lyhyt, että sen voi lukea yhdeltä istumalta (Lilja, 1985, 13). Poen kauhutarinoissa henkilöhahmo joutuu sietämättömään ahdinkoon. Kirjailija kuvaa kuin mikroskoopin läpi hahmon pyrkimyksiä löytää pois pääsy tilanteesta. Äärimmäisen vaikutelman aikaansaamiseksi ratkaisu tarjotaan parilla lauseella. Kirjailija testaa henkilöhahmon ja lukijan sietokykyä. Tämä yksinkertainen kuvio on löydettävissä erityisesti jännitys- ja kauhugenreen sijoittuvien novellien rakenteesta. (Shaw 1985, 49–50.)

Kirjoittajaoppaassa *How to write a short story (and think about it)* Tom Vowler (2017, 79-80) tulee novellin olemusta pohtiessaan siihen lopputulokseen, että novellin eloisa ja muuntautumiskykyinen muoto edellyttää kirjoittajalta vain kahden “säännön” noudattamista: novellissa tulisi olla subteksti ja asiat pitäisi ilmaista vihjaten enemmän kuin suoraan. Vowler on Tsehovin linjoilla: jos asiat sanotaan liian suoraan, lukijalta riistetään löytämisen ja tarinan kokemisen ilo. Lukija hahmottaa subtekstin novellin pinnan alta, rivien välistä. Henkilöhahmojen puheeseen liittyvä subdialogi koostuu repliikeistä, joita ei sanota. Kirjoittajalle subteksti voi olla tiedostamattoman mielen tuottama, vaikeasti määriteltävä ja symbolinen taso, jonka kirjoittaja saattaa havaita vasta novellin valmistuttua. Lukija voi niin ikään aistia subtekstin alitajunnan kautta ja se voi tuottaa lukijalle hyvin vaikuttavan lukukokemuksen. (Vowler 2017, 80-81.)

Aiempina vuosikymmeninä todettiin usein muualla suosittujen ilmiöiden rantautuvan meille viiveellä. Nykyisin tietoverkot ja globalisaatio tuovat kirjalliset ilmiöt ulottuville maapallon toiselta puolelta silmänräpäyksessä. Kirjoittajan kannalta virikkeiden runsaus voi olla hyvin inspiroivaa ja luovuutta palvelevaa. Kirjallisuusinstituution rihmastojen voisi nähdä kurottuvan entistä laajemmalle alueelle sekä taloudellisessa että taiteellisessa mielessä.

4 TILASTOJA VUOSILTA 2008-2017

4.1 Kaunokirjallisuuden nimekemäärät Helmet-kirjastossa ja Kansalliskirjastossa

Kansalliskirjaston tilastot perustuvat vapaakappalekartuntaan ja antavat kokonaiskuvan Suomessa julkaistun kaunokirjallisuuden määrästä ja muutoksista. Kun verrataan Kansalliskirjaston ja Helmet-kirjaston samalla tavoin koottuja tilastoja kaunokirjallisuuden määristä vuosilta 2008-2017, voidaan liitteissä 1 ja 2 olevien taulukoiden perusteella nähdä, että tilastot muistuttavat suuresti toisiaan. Tästä voidaan päätellä, että Helmet-kirjaston aineiston analyysi antaa kotimaisen kirjallisuuden lajien määristä ja suhteista hyvän kuvan. Tilastossa on mukana aikuisten ja lastenkirjallisuus sekä kaikki kaunokirjallisuuden lajit¹.

4.2 Kaunokirjallisuuden lajit

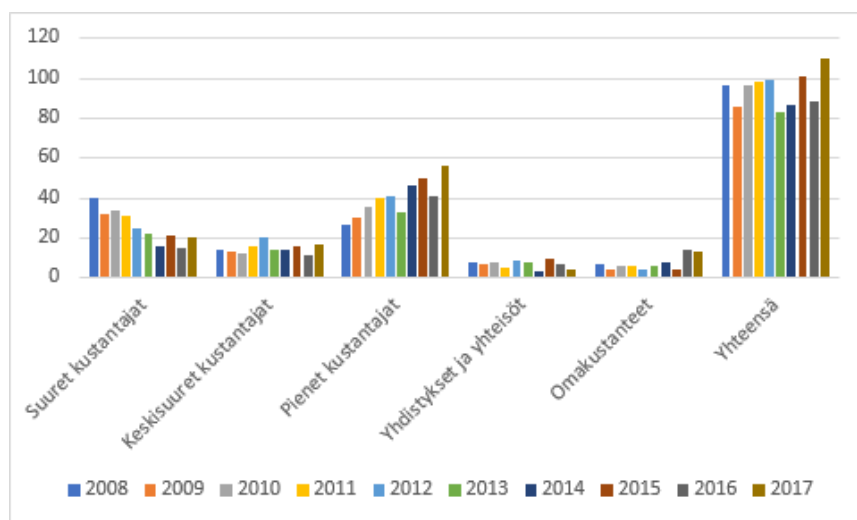
Novellikokoelmien osuus aikuisten kaunokirjallisuuden kokonaismäärästä on asettunut 10 vuoden tarkastelujaksolla välille 5-7 % (liitteiden 3 ja 4 taulukot). Vain näytelmiä julkaistaan vähemmän. Kirjallisuuden lajien julkaisumääriä esittelevästä tilastoinnista erottuu poikkeuksellisenä vuosi 2017, jolloin kaunokirjallisuuden julkaisumäärät sekä Kansalliskirjaston että Helmet-kirjaston tilastoissa kohosivat yli 3000 kpl. Poikkeus selittynee Suomen satavuotisen itsenäisyyden kunniaksi järjestettyjen kampanjoiden tuloksena syntyneillä teoksilla. Yksi tuotteliaimmista oli Mediapinnan Suomi 100 -kampanja, joka Mediapinnan verkkosivuilla olevan tiedon mukaan johti 750 uuden runokirjan julkaisemiseen (Mediapinta, viitattu 23.2.2019). Mediapinnan julkaisemien runokokoelmien määrä näkyi selvänä nimekemäärän kasvuna liitteen 3 taulukossa. Tilasto aikuisten kaunokirjallisuuden lajeista muodostuu liitteissä 1 käytetystä hakutuloksesta, josta on suodatettu asiasanoilla romaanit, novellit, runot ja näytelmät ja josta on rajattu pois lastenkirjallisuus. Tuloksena ovat liitteissä 3 ja 4 olevat taulukot.

¹ Kaunokirjallisuuden lajeihin kirjaston luokituksen mukaan luetaan romaanit, novellit, runot, näytelmät, sarjakuvat, sadut, kuvakirjat, kansanrunous ja sekasisältöiset kaunokirjallisuuden antologiat ym. tekstikokoelmat.

4.3 Novellitilastot kustantajittain ja kustannusalan murros

Pajuniemi (2005, 18) esittää kotimaista novellia käsittelevässä *Novellioppaassa 1* näkemyksen siitä, että suurempien kustantamoiden kautta ilmestyy tulevaisuudessa yhä vähemmän novellikokoelmia. Helmet-kirjaston tilasto ilmestyneistä novellikokoelmista kustantajittain lajiteltuna (taulukko 7) osoittaa selvästi Pajuniemen ennusteen olleen oikea, sillä nykyisin, 2010-luvun loppua kohti mentäessä, yhä useampi novellikokoelma ilmestyy pienkustantajan kautta. Kun suurten kustantajien osuus oli koko vuonna julkaistuista novellikokoelmista vuonna 2008 vielä 41,7%, oli se vuonna 2017 enää 18,2%. Vastaavat pienten kustantajien luvut ovat 28,1 (2008) ja 50,9% (2017). Keskisuurten kustantajien osuuksissa ei ole suuria muutoksia, vaan osuudet vaihtelevat 10 vuoden aikana välillä 12,5 – 16,9%.

Taulukko 7. Novellikokoelmien julkaisijat ja kustantajat Helmet-kirjaston kokoelmiin kuuluvissa nimekkeissä vuosina 2008-2017. Tilasto tammikuulta 2019.

Samansuuntainen havainto novellien kustantamisen keskittymisestä enemmän pienille kustantajille tehtiin myös Iso-Britanniassa 2004 valmistuneessa tutkimuksessa. Tutkijat totesivat ryhmään *mainstream publishers* kuuluvien kustantajien osuuden julkaistuista novellikokoelmista olevan 39,5% ja *independent publishers* ryhmään kuuluvien kustantajien puolestaan 53,5%. (Brown & Forsyth & Johnston 2004, iii).

Tilastossa näkyvä kustantajien jaottelu suuriin², keskisuuriin³ ja pieniin⁴ perustuu kirjaston hankintaosastolla hankkimaan hiljaiseen tietoon, sillä 15 vuoden ajan tehtäviini kuului kustantajien uutuuslistojen käsittelyä. Käsitykseni kustantajien koosta hahmottui toisaalta nimekemäärien perusteella ja toisaalta aineistotoimittajien jaotteluiden pohjalta. Novellikokoelmien ja erityisesti antologioiden julkaisijoina Suomessa on myös muihin kirjallisuuden lajeihin verrattuna poikkeuksellisen paljon yhdistyksiä ja yhteisöjä. Viidennen kategorian tilastossa muodostavat omakustanteet. Kustantajien jaottelu ja aineiston koodaus näkyvät tarkemmin liitteistä 6-9, joissa on esimerkkeinä vuodet 2008 ja 2017.

Suomessa 2010-luvulla kustannusalalla tapahtuneista muutoksista keskeisiä ovat suurten kustantajien keskittyminen ja pienten kustantajien määrän kasvu. Kun 1980-luvulla Suomen kustannusyhdistyksessä oli noin 20 jäsenkustantajaa, jotka julkaisivat vuodessa noin 2500 nimekettä, niin 2000-luvun alussa kustantajia oli jo yli 100 ja nimekemäärä oli kasvanut yli 4000. (Häggman 2013, 188.) Suomen kustannusyhdistyksen (viitattu 24.2.2019) verkkosivulla mainitaan, että nykyisin kustantajia on jo yli 5000, joista 2500 toimii aktiivisesti ja yli 100 on Suomen kustannusyhdistyksen jäseniä. Pienten kustantajien toimintaa hallitsee useimmiten erikoistuminen ja keskittyminen tiettyyn kirjallisuuden lajiin. Yksi esimerkki tästä on Savukeidas, joka verkkosivuillaan ilmoittaa olevansa “Turussa toimiva suomalaisen runouden ja esseistiikan lippulaiva” (viitattu 24.2.2019). Pienten kustantajien nousun mahdollisti kehittynyt tietotekniikka, joka karsi kustantamojen kulurakennetta ja riskejä (Häggman 2013, 187).

Suurten kustantajien keskittyminen Suomessa on johtanut fuusioihin ja kahden suuren mediatalon syntyyn. Tammi päätyi jo vuonna 1996 osaksi ruotsalaista Bonnier – kustantamoa. Tammen sivuilla kerrotaan, että 1.1.2019 alkaen kustantamon nimi on muutettu Werner Söderström Osakeyhtiöksi ja yhtiöön kuuluvat Johnny Kniga, Readme.fi, Kosmos, Tammi ja luonnollisesti WSOY. (Tammen verkkosivu, viitattu 24.2.2019.) Otava on pysynyt suomalaisomistuksessa ja se kuuluu Otava konserniin yhdessä Liken kanssa. Otava konserniin kuuluvat lisäksi Kustannusosakeyhtiö Moreeni, F-Kustannus, Oy Finnlectura Ab sekä Kustannusosakeyhtiö Nemo. Suomalainen Kirjakauppa ja Suuri Suomalainen Kirjakerho ovat

² Suuret kustantajat: WSOY, Tammi, Otava, Like ja Gummerus.

³ Keskisuuria kustantajia ovat mm.: Atena, Siltala, Teos, Karisto, Jalava, Schildts & Söderströms, Bazar.

⁴ Pienkustantajia ovat mm.: Enostone, Vaskikirjat, Aula & Co, Crime Time, Reuna, Nordbooks, Myllylahti.

osa konsernia samoin kuin lehtien kustantamiseen erikoistunut Otavamedia. (Otavan verkkosivu, viitattu 24.2.2019.)

Erkki Seväsen (2018, 134) mukaan suomalaisessa kirjallisuusinstituutiossa voi edelleenkin nähdä piirteitä hyvinvointiaikakaudelta, mutta suurkustantajien toimintaa ohjaavat yhä enemmän liiketaloudelliset periaatteet. Se, että kirjojen kustantamisesta on tullut yhä enemmän liiketoimintaa (Jokinen 2013, 159), näkyy erityisesti WSOY:n, Tammen ja Otavan kustannuspolitiikassa (Sevänen 2018, 134). Siirtyminen valtiokeskeisestä yhteiskunnasta vapaaseen markkinatalouteen aiheutti sen, että Suomi menetti mahdollisuuden kontrolloida alueensa taloudellista ja poliittista itsemääräämisoikeutta (Sevänen 2013, 11).

Kustantajat hakevat käsikirjoitusten kautta kirjailijoita, joilla on mahdollisuus pitempiaikaiseen tuotantoon (Niemi 1991, 89; Koistinen 2007, 54). Kustantajan satsaus kirjailijan markkinointiin tulee kustannusliikkeelle sitä kannattavammaksi mitä pitempään kirjailija osoittautuu tuottavaksi. Samankaltaiseen havaintoon on päätyttyä myös May (2012, 299), joka toteaa, että amerikkalaiset kustantajat eivät ole innokkaita julkaisemaan novellikokoelmia, ellei kirjailija vaikuta lupaavalta, ole ennestään nimekäs tai voisi tulevaisuudessa kirjoittaa julkaisukelpoisen romaanin. Jos kirjoittaja vaikuttaa lahjakkaalta, lyhytproosa saattaa auttaa esikoiskirjailijaa samaan jalkansa kustantajan oven rakoon. Novellin huono medianäkyvyys ei tällöin nouse julkaisemisen esteeksi. (Turunen & Kirstinä 2013, 79). Niemi (2000, 90) mainitsee, että kustantajat ovat niiden tekstien varassa, joita heille tarjotaan ja tarjontaa säätelevät kirjoittajan elämäkokemukset, yhteiskunnalliset olot, ajan henkinen ilmapiiri ja kirjallisuuden traditio. Säätelekö tarjontaa myös kirjailijoiden tietoisuus siitä, että kustantajat suhtautuvat novellien julkaisemiseen nihkeästi? Novellin aseman mahdollisessa jatkotutkimuksessa olisi hyvä selvittää myös tarjontaa.

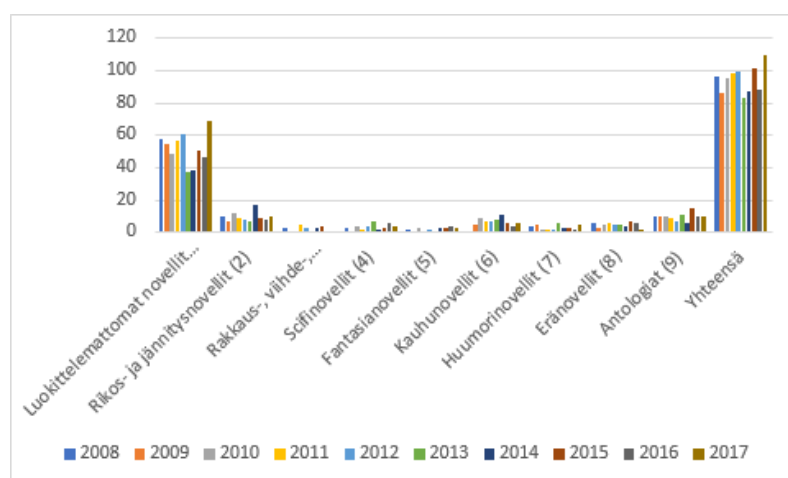
Suomen kustannusyhdistyksen tilasto aikuisten painetun kaunokirjallisuuden arvonlisäverottomasta nettomyynnistä vuosilta 2012-2017 osoittaa selvää laskua. Pahinta lasku on ollut vuonna 2014, jolloin pudotusta edellisvuoteen verrattuna on ollut -14,7 %, mutta myynti on jatkanut laskuaan vuoteen 2017 asti, jolloin myynti edellisvuoteen verrattuna on kasvanut 6,2% mutta tulos on silti 18,8 % heikompi kuin vuonna 2012. Samaan aikaan e-kirjojen myynti on noussut vuodesta 2014. Vuonna 2017 e-kirjojen myynnin nousu nosti kaunokirjallisuuden myynnin kokonaiskasvun 10,3 %. Suomen Kustannusyhdistyksen vuositilastoistatilasto *Myydymät kotimaiset kaunokirjat* vahvistaa yleisesti tunnetun

tosiasian: aikuisten kaunokirjallisuuden lajeista romaani myy parhaiten. Vuosien 2008-2017 20 myydyimmän kaunokirjan joukossa ei ole ainuttakaan novellikokoelmaa. (Suomen kustannusyhdistyksen verkkosivu, tilastot, 24.02.2019.) Suurten kustantajien keskittyminen romaanien julkaisemiseen näyttäisi tilastojen valossa liittyvän vahvasti niiden ylivoimaiseen myyntiin muuhun kaunokirjallisuuteen verrattuna.

4.4 Julkaistujen novellien genre

Taulukon 8 perusteella voi havaita, että eniten julkaistaan novellikokoelmia, jotka eivät sijoitu mihinkään genreen. Jännitysnovellit ja antologiat ovat seuraavaksi suurimmat ryhmät. Myös kauhu- ja scifinovellet julkaistaan kohtuullisesti. Eränovellien määrä on vähentynyt lähes olemattomiin, sillä vuonna 2017 ilmestyi enää kaksi eränovellikokoelmaa⁵. Eränovellien vähenemiseen vaikuttanee paitsi kysynnän väheneminen myös se, että yhä useammin eräkirjallisuus liikkuu tieto- ja kaunokirjallisuuden rajamaastossa ja eräkertomukset sijoittuvat kirjastoluokituksessa tietokirjallisuuteen. Eränovellien kustantajissa on vuoden 2016 jälkeen nähtävissä, että pääasiassa Karisto ja Myllylahti julkaisevat eränovelleja, kun aiempina vuosina mukana olivat myös Otava ja WSOY. Karisto on perinteikäs eränovellien kustantaja ja julkaisee myös *Erämaailma* -vuosikirjaa, johon on koottu eri kirjoittajien eräkertomuksia. Teos luokitellaan kirjastossa tietokirjallisuuteen.

Taulukko 8. Novellikokoelmien genret Helmet-kirjaston kokoelmassa vuosina 2008-2017. Tilasto tammikuulta 2019.

⁵ Ilmestyneet eränovellikokoelmat ovat Myllylahden kustantamia: Ralf Henriksson: Karhunveri: eränovelleja ; Kalevi Hirttiö: Yöreissu: eränovelleja.

Luokittelemattomaan kirjallisuuteen kuuluu suurena ryhmänä klassikoiden uusintapainoksia tai uusia suomennoksia. Toinen suuri ryhmä muodostuu ihmissuhteita käsittelevästä kirjallisuudesta, joka ei ole viihdettä, kuten Sari Malkamäen usein perhe-elämän ja parisuhteen ympärille kiertyvät teokset. Luokittelemattomissa novellikokoelmissa kuvataan usein myös ihmisen elämänhallintaa, identiteettiä, ulkopuolisuutta tai eksistenssiä. Yhteiskunnallisia aiheita käsittelee esimerkiksi Juha Seppälä teoksissaan *Oikku ja vapaus* (WSOY 2009) ja *Supermarket* (4. p. 2017). Irakilaissyntyinen, Suomessa asuva kirjailija Hassam Blasimin tuo suomalaiseen novellistiikkaan uuden äänen ja aihepiirin teoksessaan *Vapauden aukion mielipuoli* (WSOY 2012), jonka novelleista puolet sijoittuu Irakiin ja puolet maanpakolaisuuteen. Blasim kirjoittaa arabiaksi. Antologiassa *Mikä ihmeen uussuomalainen?* (Atena 2009) Alexandra Salmela käsittelee novellissaan *Se oikea, aito maahanmuuttajablues* humoristisella otteella ja kielellisin keinoin etnisiä ja kansallisia leimoja (Nissilä & Rantonen 2013, 62-63). Kirjailijakuntamme on kansainvälistynyt, mikä paitsi rikastuttaa kirjallisuuttamme, auttaa myös ymmärtämään kulttuurien kohtaamista.

Antologioiden osuus julkaistavista novellikokoelmista on kolmanneksi suurin ja ne edustavat hyvin erilaisia genrejä. Antologiat ovat olleet perinteisesti hyvä tapa esitellä uusia lajeja ja uusia kirjoittajia kotimaasta ja ulkomailta. Suurten kustantajien osuus antologioiden julkaisemisessa on vähäinen. Kun suuri kustantaja julkaisee antologian, tavoitteena näyttää olevan tunnettujen kirjailijoiden ja yhtenäisen, houkuttelevan teeman avulla saavutettava teoksen myynti, kuten vuonna 2017 Tammen kustantamassa antologiassa *Marilyn, Marilyn: tarinoita ikonista ja ihmisestä*. Antologian ovat toimittaneet Salla Simukka ja Marika Riikonen ja kirjoittajina on toimittajien lisäksi mm. Peter Franzén, Jari Järvelä, Riina Katajavuori. Antologioista yhden tärkeän osan muodostavat harrastajakirjoittajien ja kirjoittajayhdistysten jäsentensä teksteistä kokoamat antologiat. Antologian julkaisijoina voi olla muitakin kuin kirjoittajayhdistyksiä kuten vuonna 2012 ilmestyneellä *Käsi kädessä* -antologialla on Pääkaupunkiseudun sotaorvot ja teemana sotaorpous. Antologia voi myös liittyä kampanjaan, kuten vuonna 2013 ilmestynyt, Katja Ketun ja Aki Salmelan toimittama *Matkanovelleja* -antologia, jonka taustalla on 2012 käynnistynyt Nuoren Voiman Liiton hanke *Novelli palaa!*

Tutkimuksessa tarkasteltavat genret ovat: jännityskirjallisuus, viihdekirjallisuus, tieteiskirjallisuus, fantasiakirjallisuus, kauhukirjallisuus, eräkirjallisuus ja huumorikirjallisuus. Antologiat ovat omassa luokassaan, elleivät ne edusta selvästi jotakin edellä mainituista

genreistä. Novellien genreä vastaavat taulukossa numerot 1-9. Olen ensisijaisesti tehnyt luokituksen tietueissa olevien asiasanojen avulla. Jos genreasiasanoja on enemmän kuin yksi, olen tehnyt lopullisen luokituksen tarkastelemalla mihin genreen teos on useimmiten sijoitettu Helmet-kirjastoissa, tutkimalla kirjallisuuskritiikin tai kirjallisuusblogin kuvausta teoksesta tai arvioimalla mikä genre saa eniten painoarvoa. Lajeilla ei välttämättä ole ajatonta olemusta tai yhtä ainoaa hallitsevaa piirrettä. Erityisen haastavaa on rajanveto fantasian ja scifin välillä. Postmodernille kirjallisuudelle on tyypillistä lajien sekoittuminen ja se edellyttää lukijalta joustavaa mieltä, mainitsee Huhtala osuvasti (2006, 67–69). Genreluokitus ja kaunokirjallisuuden asiasanoitus ovat kuuluneet työtehtäviini kirjastossa 20 vuoden ajan. Genreluokituksen voi nähdä myös kirjallisuuden arvottamisena, joten kirjastoammattilainen toimii luokittaessaan ja asiasanottaessaan kirjallisuutta yhtenä osana kirjallisuusinstituutiota.

4.5 Käännösnovellikokoelmien osuus

Pajuniemi (2005, 1; 17) mainitsee havainneensa, että käännösnovellien julkaisemisessa on tapahtunut laskua verrattuna aikaisempiin vuosiin ja lasku kiihdyttää kotimaisen novellin marginalisoitumista. Pajuniemi ei mainitse käännettyjen novellikokoelmien määriä, mikä olisi ollut kiinnostavaa vertailun tekemiseksi. Liitteen 5 taulukosta käy ilmi, että käännösten osuus suomeksi julkaistuista novellikokoelmista vaihtelee 10 vuoden aikana välillä 15-39 nimekettä. Käännöksien huippuvuodet ovat 2010 (39 nimekettä) ja 2012 (39 nimekettä). Kyseisinä vuosina suomenkielisten novellikokoelmien määrät ovat tarkastelujakson alimmat. Käännösnovellikokoelmat nostavat kyseisinä vuosina novellikokoelmien kokonaismäärän tasolle, jossa se jokseenkin vakaasti on pysytellyt koko 10 vuoden ajan, vaihteluvälin ollessa 83 (2013) - 110 (2017). Käännösnovellikokoelmat sijoittuvat kotimaisia novellikokoelmia harvemmin genreen. Asia selittyy erityisesti klassikkonovellien suurella osuudella, joista suuri osa ei ole genrekirjallisuutta. Käännöskirjallisuudessa myös nykykirjallisuutta edustavat nimekkeet sijoittuvat harvoin mihinkään genreen. Käännettyin kirjailija 10 vuoden tarkastelujaksolla on Alice Munro 10 nimekkeellä. Arthur Conan Doyle Sherlock Holmesin seikkailuineen tulee toiselle sijalle 9 nimekkeellä ja Anton Tsehovin novellit sijoittuvat kolmanneksi 6 nimekkeen voimin. Tilastoa varten olen koodannut kotimaiset novellikokoelmat koodilla 1 ja ulkomaiset käännösnovellikokoelmat koodilla 2.

5 POHDINTA

Katsaus Helmet-kirjaston tilastoihin osoittaa, että novellilla on yhä vahva jalansija yhtenä lajina kotimaisen kirjallisuuden joukossa. Kotimaisten novellikokoelmien vaihteluväli 10 jaksolla on 57 (2010) ja 89 (2017). Määrä ei ole nimekkeinä suuri, mutta novelli on onnistunut sinnittelemään isonveljen, romaanin, varjossa. Yhä suurempi osa novellikokoelmista ilmestyy pienten ja keskisuurten kustantajien kautta, joita leimaa erikoistuminen. Kotimainen novelli elää romaanin varjossa, jos sitä tarkastellaan matemaattisilla mittareilla, kuten ilmestyvien nimekkeiden määrällä ja myyntiluvuilla. Jos tarkasteluun otetaan mukaan laatu, voidaan huomata, että novellilla menee mukavasti. Novellistiikan kirjo näyttäytyy monipuolisena niin genreen kuulumattomien kuin kuuluvienkin teosten osalta. Monet Suomessa pitkään tunnetut ja arvostetut kirjailijat kirjoittavat novellikokoelmia edelleen. Uusi kirjailijasukupolvi on tarttunut novelliin ja venyttänyt lajin rajoja, mikä osoittaa novellin olevan kirjallisuuden kameleontti, muuntautumiskykyinen ja kirjalliseen ilmapiiriin sopeutuva. Suomen muuttuminen monikulttuuriseksi maaksi rikastuttaa kirjallista kenttää ulkomaalaistaustaisilla kirjailijoilla ja uusilla aihepiireillä. Kokeelliset teokset toimivat keskustelun avaajina, herättävät lukijoiden kiinnostusta lajia kohtaan ja osoittavat novellin elinvoimaisuutta.

Hyötyisikö novelli paluusta juurilleen, suulliseen tarinankerrontaan? Kirjastoihin on viime vuosina Suomessa syntynyt lukupiirejä, joissa novelleja luetaan ääneen. Helmet-kirjastoissa niitä järjestetään *Novellikoukku* -nimisenä tapahtumana, jossa voi kuulla novellin luettuna ja samalla voi kutoa tai virkata. Jyväskylässä Keski-Suomen Kirjailijat ry on järjestänyt jo vuodesta 2008 alkaen *Kuultavia-lyhytproosakilpailun*, jossa kilpailijat lukevat novellinsa ääneen ja tuomaristo valitsee parhaat (Keski-Suomen kirjailijat, verkkosivu 31.3.2019). Ääneen lukemiseen liittyy ehkä yhä samaa taikaa, minkä entisaikojen tarinankertojat onnistuivat loihtimaan. Novelleista voitaisiin tehdä myös entistä enemmän äänikirjoja. Nyt saatavilla olevat nimekkeet ovat samoja kuin myydyimmät painetut novellikokoelmat tai toisaalta ne ovat klassikkoja, joiden tekijänoikeus antaa mahdollisuuden julkaista teoksesta vapaasti äänikirja. Lukukokemusten jakaminen yhdessä luo yhteisöllisyyttä, joka lievittää uusliberalismin tuomaa kylmyyden ja kovuuden ilmapiiriä. Samalla novelli voi saada uusia ystäviä, kun ihmiset suosittelvat toisilleen teoksia suullisesti tai kirjallisuusblogien kautta.

Mitä voimme oppia *Neiti U muistelee niin sanottua ihmissuhdehistoriaansa* -teoksen ympärillä näkyvistä ilmiöistä? Kirjallisuuskilpailut ovat edelleenkin uusille kirjoittajille hyvä

mahdollisuus päästä esille. Helsingin Sanomien vuoden parhaan esikoisteoksen voittaminen sai aikaan nosteen, joka toi Turusen teoksen kirjakaupan hyllyyn, josta poimin sen itselleni. Käsissäni on teoksen toinen painos, mikä kertoo, että kysyntä on yllättänyt kustantajan. Kirjakaupassa novelleilla on yleensä huono näkyvyys, elleivät ne jostakin syystä ole julkisuudessa esillä. Finlandia-palkinnon keskittyessä romaanituotannon tukemiseen olisi tärkeää, että novellilla olisi oma kilpailunsa. Matti Joenpolvi -kilpailu nosti vuoteen 2016 asti uusia novellistikkoja esiin. Kilpailun järjestivät Nuoren voiman liitto ja Gummerus. Voittaneista novelleista koottiin antologia. Kilpailun uudelleen elvyttäminen olisi tärkeää. Tutkielmaa kirjoittaessani 10.3.2019 Turusen teoksesta on Helmet-kirjastossa 863 varausta. Niteitä on hankittu yhteensä 94. Kirjasto voi edistää novellikokoelmien kysyntää pitämällä niitä esillä, suosittelemalla niitä asiakkaille ja hankkimalla niitä riittävästi. Novellitaiteen menestyksen jarruna voi nähdä lukijoiden kysynnän hiipumisen. Jos lukijat eivät tartu novelliin ja sillä ei ole kaupallista merkitystä, eivät julkaisumäärät nouse. Lukijat ovat avainasemassa novellin säilymisessä. Novellin lyhyys ja se, että novellikokoelmaa voi lukea novelli kerrallaan ovat etuja kiireisen lukijan kannalta. Lyhyyteen viittaaminen voi kääntyä myös novellia vastaan, jos sitä kuvataan helpoksi, kirjalliseksi välipalaksi. Jos novellin asemaa kirjallisuuden kentällä halutaan nostaa, se kannattaisi tehdä korostamalla novellin antia lukijalle.

Tutkimuksen ulkopuolelle rajautuu monia suuria ja tärkeitä kysymyksiä, kuten lukijoiden asenteet, kirjallisuuskritiikki laajemmin tarkasteltuna, kustantajalle tarjottujen, mutta torjuttujen novellikokoelmien määrä ja laatu sekä kustantajien näkemykset novellin nykytilanteesta ja tulevaisuudesta. Niin ikään novellitutkimukseen olisi kiinnostavaa saada kirjailijoiden puheenvuoroja. Kirjallisuusinstituutiossa, ympäröivässä yhteiskunnassa ja mediamaisemassa tapahtuneet muutokset ovat muuttaneet kirjailijan työtä ja muuttavat sitä tulevaisuudessa lisää. Miten ilmiöt heijastuvat novellien kirjoittamiseen? Kirjailijan toimeentulo rakentuu enää harvoin yhden lajin varaan. Riittääkö kirjailijoilla yhä edelleen motivaatiota novellien kirjoittamiseen? Miten novellin käy kamppailussa, jossa markkinakapitalismi ja kaupallisuus luovat lajin säilymiselle ja monimuotoisuudelle suuren haasteen? Novelli ansaitsisi tulevaisuudessa tulla kuulluksi ja nähdyksi lisätutkimusten valossa, sillä novelli on laji, joka ei ole kadottanut lumovoimaansa, vaan on muuntautunut vastaamaan postmodernin maailman makua ja vaatimuksia.

LÄHTEET

- Brown, J., Forsyth, M., Johnston, P. 2004. The short story in the UK. Newcastle: Arts Council England.
https://www.theshortstory.org.uk/about/The_Short_Story_in_the_UK_Report.pdf
 (Viitattu 25.3.2019)
- Huhtala, L. 2006. Kuria ja kurittomuutta. Hieman lajeista ja kaanonista. Teoksessa K. Hypén (toim.) *Fiktiota! Levottomat genret ja kirjaston arki*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 67–83.
- Häggman, K. 2013. Kustannusala: tienhaarassa vai vapaassa pudotuksessa? Teoksessa M. Hallila ym. (toim.) *Suomen nykykirjallisuus 2. Kirjallinen elämä ja yhteiskunta*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 179–189.
- Jokinen, E. 2013. Kirjailijoiden yhteiskunnallinen asema. Teoksessa M. Hallila (toim.) ym. *Suomen nykykirjallisuus 2. Kirjallinen elämä ja yhteiskunta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 159–175.
- Kielitoimiston sanakirja. 2012. 3. uud. p. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus.
- Koistinen, J. 2007. Kotimaisen kaunokirjallisuuden juhlavuodet. Teoksessa T.-L. Hypén (toim.) *Kirjan matka tekijöiltä lukijoille. Puheenvuoroja kotimaisen kaunokirjallisuuden luomisen ja lukemisen ehdoista 2000-luvulla*. Tampere: Tampere University Press, 45–64.
- Lilja, P. 1985. *Novellin teoriasta ja tulkinnasta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- March-Russell, P. 2009. *The Short Story. An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- May, C. E. 2002. *The Short Story. The Reality of Artifice*. E-kirja. New York: Routledge.
- May, C. E. 2012. The American short story in the twenty-first century. Teoksessa V. Pâtea (ed.) *Short story theories. A twenty-first-century perspective*. E-kirja. Amsterdam: Rodopi, 299–324.
- Niemi, J. 2000. *Kirjallinen elämä: Kirjallisuuden yhteiskuntasuhteiden kartoitusta*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Niemi, J. 1991. *Kirjallisuus instituutiona. Johdatus sosiologiseen kirjallisuudentutkimukseen*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Nissilä, H.-L. & Rantonen, E. 2013. Kansainvälistyvä kirjailijakunta. Teoksessa M. Hallila ym. (toim.) *Suomen nykykirjallisuus 2. Kirjallinen elämä ja yhteiskunta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 55–71.
- Pajuniemi, M. 2005. *Novelliopas 1. Kotimaista lyhytproosaa*. Helsinki: BTJ.

- Pajuniemi, M. 2006. Novelliopas 2. Ulkomaista lyhytproosaa. Helsinki: BTJ.
- Sevänen, E. 1998. Taide instituutiona ja järjestelmänä. Modernin taide-elämän historiallis-sosiologiset mallit. Helsinki: SKS.
- Sevänen, E. 2013. Nykykirjallisuuden yhteiskunnallinen kehys. Teoksessa M. Hallila ym. (toim.) Suomen nykykirjallisuus 2. Kirjallinen elämä ja yhteiskunta. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 11–34.
- Sevänen, E. 2018. Modernin taideautonomian synty ja sen kohtalo nykykapitalismissa. Teoksessa J. Ojajärvi & E. Sevänen & L. Steinby (toim.) Kirjallisuus nykykapitalismissa. Helsinki: SKS, 99–143.
- Shaw, V. 1983. The short story. A critical introduction. London: Longman.
- Turunen, R. & Kirstinä, L. Lyhytproosan paikka nykykirjallisuudessa. 2013. Teoksessa M. Hallila ym. (toim.) Suomen nykykirjallisuus 1. Lajeja, poetiikkaa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 79–81.
- Vartiainen, P. 2009. Länsimaisen kirjallisuuden historia. Helsinki: BTJ Kustannus.

AINEISTOT

- Helmet-kirjaston tietokanta. 2019. Helsingin, Espoon, Kauniaisten ja Vantaan kaupunginkirjastot. <http://www.helmet.fi/fi-FI> (Viitattu 18.1.2019)
- Kansalliskirjasto. 2019. Julkaisutilasto: kirjat. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/123264/Julkaisutilasto%20Kirjat%202000-.pdf>. (Viitattu 22.2.2019)
- Kellosaari, A. 2019. Jaakko Yli-Juonikas on nimensä veroinen. Kiiltomato [Verkkolehti]. Helsinki: Lukukeskus. <https://kiiltomato.net/jaakko-yli-juonikas-yo-on-viisain/> (Viitattu 31.3.2019)
- Keski-Suomen kirjailijat ry. 2019. Kuultavia lyhytproosakilpailu 24.11.2018. <http://www.kirjailijatalo.org/keski-suomen-kirjailijat/> (Viitattu 31.3.2019)
- Kässi, Paavo. 2017. Uraanilamppu läpivalaisee Suomi-proosan. Kiiltomato. [Verkkolehti]. Helsinki: Lukukeskus. <https://kiiltomato.net/harry-salmenniemi-uraanilamppu-ja-muita-novelleja/> (Viitattu 9.4.2019)
- Otava konserni. 2019. <https://otavakonserni.fi/konserni/#more-9> (Viitattu 24.02.2019)
- Puhtimäki, H. 2018. Kielen karnevaalia. Kiiltomato. [Verkkolehti]. Helsinki: Lukukeskus. <https://kiiltomato.net/> (Viitattu 12.3.2019)
- Savukeidas kustannus. 2019. <http://www.savukeidas.com/kustantaja/> (Viitattu 24.2.2019)

Suomen kustannusyhdistys. 2019. Suomen kustannusyhdistyksen tilastot.

<https://kustantajat.fi/tilastot> (Viitattu 3.3.2019)

Suomen kustannusyhdistys. 2019. Kustantaminen. Helsinki: Suomen kustannusyhdistys.

<http://kustantaminen.fi/> (Viitattu 24.02.2019)

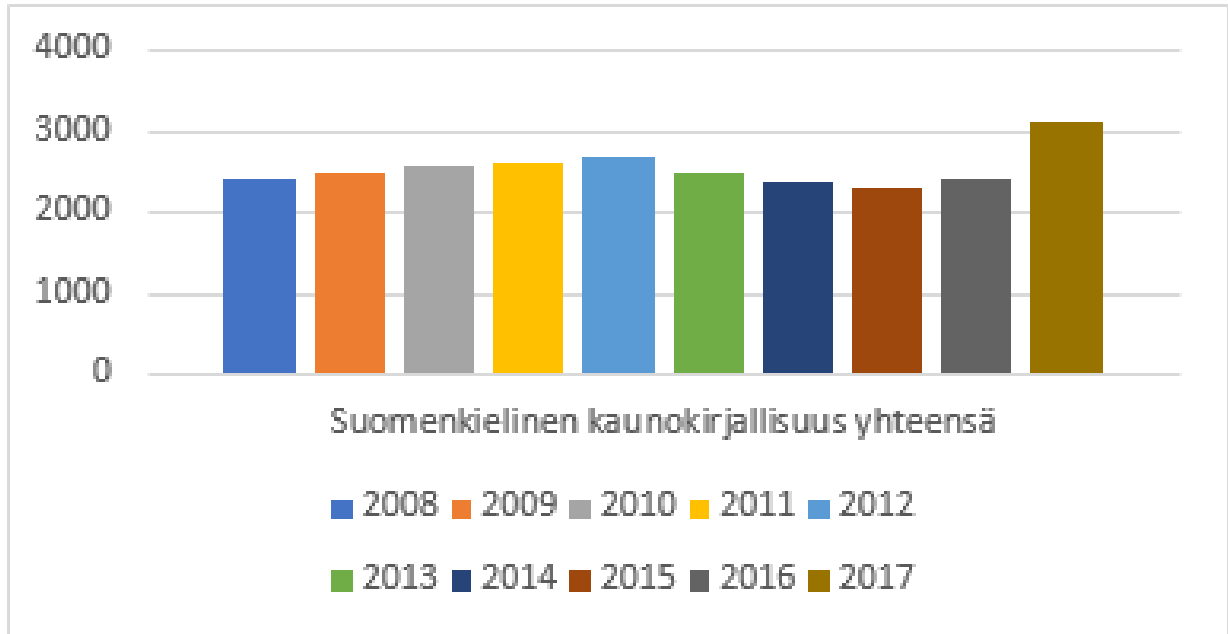
Tammi. 2018. Bonnier Kirjat Suomi Oy muuttaa nimensä. Uusi yhtiön nimi on Werner

Söderström Osakeyhtiö. <https://www.tammi.fi/medialle> (Viitattu 24.2.2019)

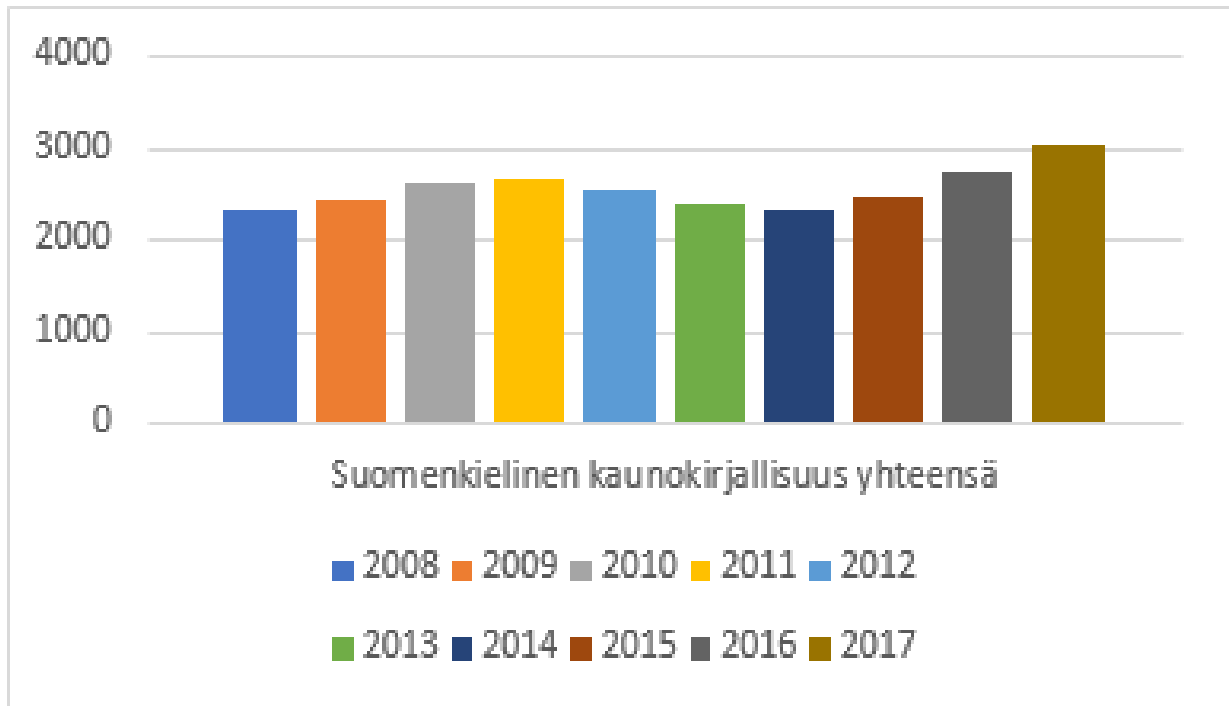
Vowler, T. 2017. What is a short story? Robert Graham (ed.) How to write a short story (and think about it). 2nd ed. London: Palgrave.

LIITTEET

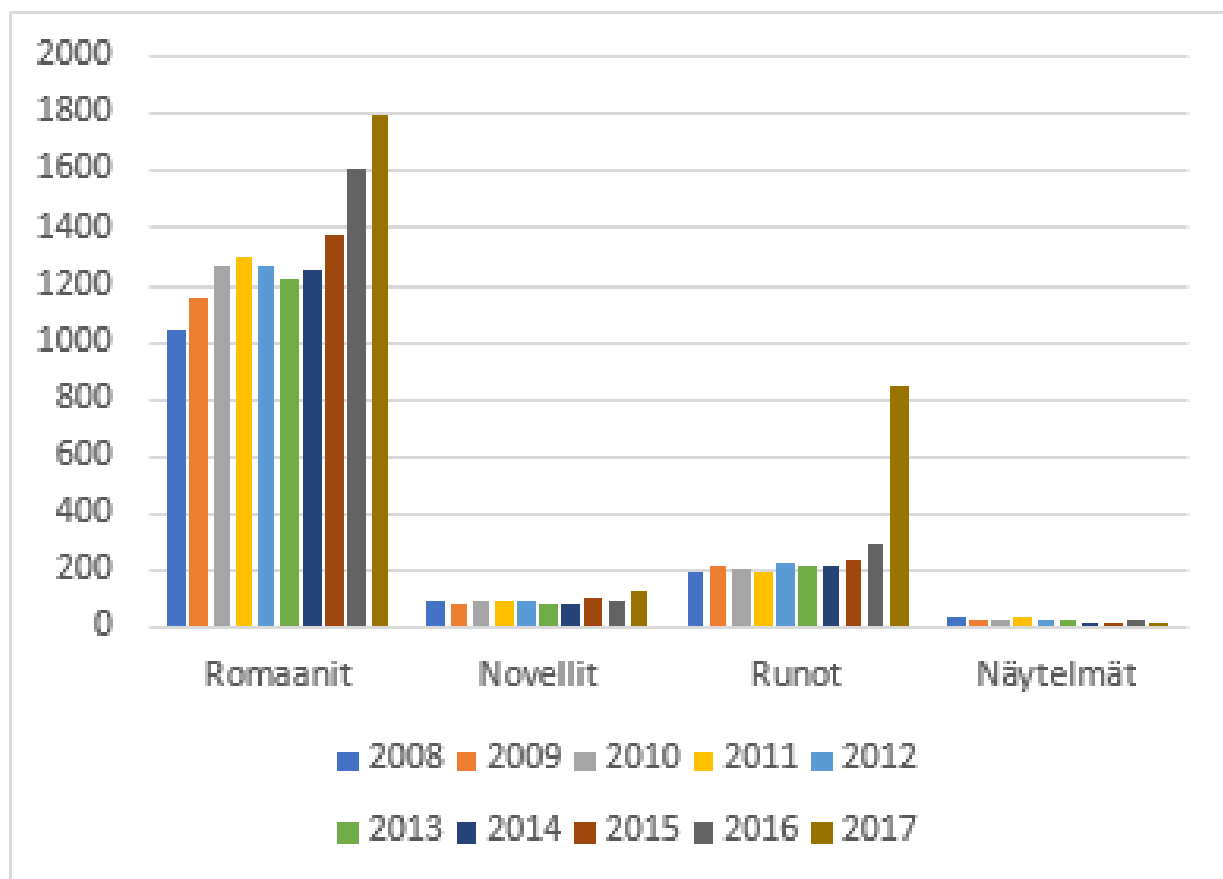
LIITE 1: Suomenkielisen kaunokirjallisuuden nimekkeet Kansalliskirjaston tilastoimana 2008-2017.

LIITE 2: Taulukko 1: Helmet-kirjaston suomenkielisen kaunokirjallisuuden nimekkeet vuosina 2008-2017. Tilastointiaika: tammikuu 2019.

LIITE 3: Helmet-kirjaston tilasto vuosilta 2008-2017 kokoelmissa olevista aikuisten kaunokirjallisuuden nimekkeistä jaoteltuna kaunokirjallisuuden lajeihin. Tilasto tammikuulta 2019.

LIITE 5: Kotimaisten ja käännösnovellikokoelmien nimekemäärät Helmet-kirjastossa vuosina 2008-2017. Tilasto tammikuulta 2019.

